

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
SREDA
18. AVG.
1993

Letnik XLVIII.
Štev. 33 (2717)

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt

Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt

Cena: 8 šil.
40 tolarjev

P. b. b.

Prihranite si čas in dobro voljo za Vestnikov izlet

od petka, 8., do nedelje, 10. oktobra
na slovensko obalo

- hotel A kategorije
- vožnja z ladjo
- obisk v vinski kleti
- gala večerja
- zabava, ples in še kaj

Prijave možne takoj:

uprava SV-Milka Kokot ali Urška Brumnik,
Tarviser Str. 16, tel.: 0463051 43 00 40

Na zabavišču

K pravemu sejmskemu vzdušju spada seveda tudi tako imenovani lunpark. Vrvež in hrup na zabavišču privlači mnoge obiskovalce, najbolj pa so navdušeni otroci in starši morajo navadno krepko poseči v žep... Na sejmu so možnosti zabave za najbolj drzne odrasle in mladostnike, pa tudi za čisto majhne, ki se z aviončkom dvignejo kakšen meter od tal.

60. jubilejni celovški sejem je odprl kancler Vranitzky

Preteklo soboto je zvezni kancler dr. Franz Vranitzky otvoril 60. celovški sejem. Ob tej priložnosti je nakazal trenutno ekonomsko recesijo in opozoril na pomembnost alpejskega prostora in ekonomske možnosti, ki jih ima Koroška v tem prostoru. Nadalje je govoril o pomembnosti, da moramo zdaj vleči vsi za isto vrv, da bomo premostili trenutno recesijo. Deželni glavar Christof Zernatto je prav tako opozoril na trenutno slabo ekonomsko situacijo in je pri tem zvezno vlado naprosil

za pomoč in opozarjal na nadpoprečno brezposelnost na Koroškem.

Letošnji jubilejni sejem za industrijo, obrt, trgovino in kmetijstvo je že 60. takšna prireditel od leta 1838 dalje. Iz jesenskega praznika je leta 1930 nastal celovški sejem. Letošnji sejem ima številne novosti, s katerimi hoče vodstvo celovškega sejma nuditi obiskovalcu nevsakdanja doživetja.

Posebnost na sejmu je oddelek za energijo, ki informira o možnostih varčevanja energije. Prav tako oddelek koroških

izumiteljev, ki na sejmu razstavljajo svoje nove ideje in čakajo na proizvajalce, ki bodo njihove ideje spravili na trg. Nadalje je na letošnjem sejmu največje koroško razstavišče umetnosti. Na razstavišču je 16 galerij in ateljejev, ki razstavljajo umetnine koroških slikarjev, predstavljali pa bodo tudi zmagovalce akcije Junge Künstler. Ob tej priložnosti so izdali skupen katalog vseh galeristov, katerega dobite na sejmu. Letošnji oddelek za kmetijstvo nudi vpogled v alternativno rejo živali. Raz-

stavljajo tudi koroški čebelarji in Landjugend. Na razstavišču kmetijskih strojev razstavljajo letos v glavnem podjetja iz vzhoda, ki nudijo svoje produkte po ugodni ceni. Po izjavi direktorja sejma je to doprinos za kmete, da si lahko poiščejo najugodnejši produkt v teh negotovih časih. Modeland Kärnten letos praznuje že 10. leto na sejmu in prav zaradi tega se posebno trudi pokazati nove modne trende. Letošnji sejem nudi prav tako dosti zabave, od 18 ure naprej pa je v zabavnem delu prost vstop.

Zakon o bivanju tujcev v Avstriji buri duhove

Ker je v zakonu zapisano, da smejo živeti v Avstriji samo tisti posamezniki ali družine iz tujih držav, ki imajo na razpolago vsaj 10 m² stanovanjskega prostora na osebo, je prišlo do težkih položajev predvsem v družinah, kjer imajo po več otrok in ki zaradi finančnih (ne)zmožljivosti ne morejo dobiti večjega stanovanja. Humanitarne organizacije in cerkev opozarjajo na nevarnost tega predpisa, večina politikov in še posebej pristojni avstrijski notranji minister pa ta zakon vehementno zagovarjajo in so pripravljeni samo tu in tam zatisniti eno oko.

Govornik za tisk pri avstrijski ljudski stranki Michael Graff je javno predlagal spremembo zakona, saj „če je zakon sprejet, ga je treba izvajati in ni zato tu, da se ga obide“. Generalna sekretarka te stranke Ingrid Korosec pa poudarja, da je cilj zakona v tem, da bi otežili tujcem prihod v našo državo. Za novelizacijo tega zakona se najbolj zavzemajo Zeleni, gospodarstvo in liberalci, saj bi morali na ta način zapustiti deželo mnogi, ki so že dolgo tu.

Preberite:

str. 2:

- Komentar
dr. Marjana Sturma

str. 3:

- Pogovor
s prof. Zdenkom Medvešom
iz Ljubljane

str. 4:

- Praznik založbe
Wieser

str. 5:

- Jezikovni razgovor
Janka Messnerja

str. 6:

- Obzornik

str. 7:

- Recenziji
znanstvenih knjig

Vestnikov izlet – tako lepa je slovenska obala!

Na sliki je piranski polotok s Piranom, Bernadinom, delom Portoroža in Belim križem – čudovite možnosti za nekaj oddiha!

Restriktivni zakon, ki urejuje bivalne pravice tujcev v Avstriji, razburja duhove. Celo znani politik ÖVP dr. Graff je "priznal", da ni dobro prebral zakona, preden je glasoval zanj! Zeleni so celo zahtevali posebno izredno sejo parlamenta, da bi razpravljali o tem vprašanju. Nekam čudno je že, da smo pred letom dni organizirali verigo luči proti Haiderjevi ljudski zahtevi zoper tuj-

KOMENTAR

dr. Marjana Sturma

Tujci in mi – vsi smo tujci

ce, na drugi strani pa prav avstrijski parlament sklene izredno restriktivni zakon zoper tujce v državi.

Seveda Avstrija ne more odpreti vrata vsakomur, ki želi priti k nam. Toda tistim, ki so že tukaj, je treba dati pravno zavarovanost, socialno varnost in čim prej in čim več državljanских pravic. Kdor tega ne bo storil, bo prepustil politično areno nacionalistom, ki bodo na račun „tujcev“ ustvarjali iracionalne strahove in tako lovili glasove. Le dokler ima tujec status tujca, lahko nacionalisti vzdolž „etničnih meja“ vcepljajo predsodke in strahove pred tujci. Čim ima tujec državljanские pravice, ni več tujec in ima vse pravne možnosti, da se lahko brani pred rasistično diskriminacijo. Zgodovinski razvoj Avstrije praktično dokazuje to trditev. Dunaj je mešanica vseh narodov bivše avstroogrske monarhije. Nihče danes ne dvomi, da Svoboda, Hrdlička, Balatka, Lacina, Vranitzky itd. niso „pravi“ Avstrijci.

Osnova za sožitje in sodelovanje bo moralo sloneti na ustavnem patriotizmu. Ustava namreč sloni na univerzalnih vrednotah človekovih pravic. Kdor torej sprejme to ustavo in jo spoštuje, ima vse državljanские pravice neglede na etnično oz. narodnostno pripadnost.

Tako je urejena ameriška ustava in prepričan sem, da so tam vprašanja sožitja rešili še najbolj konstruktivno.

Takšen koncept bo morala prevzeti tudi Evropa. Ne samo zaradi evropske skupnosti, ki bo prispevala k migraciji in pomešanju znotraj Evrope, temveč tudi zaradi velikih, svetovnih migracijskih tokov. V naslednjem stoletju bo milijarda ljudi iskala nove življenske možnosti, bodisi iz socialno-ekonomskih, bodisi iz ekoloških in drugih razlogov.

Sožitja ne bo več moč graditi zgolj na podlagi etničnega izvora. Svet bo postal v nekem smislu vas. Združevali se bomo na podlagi univerzalnih človekovih pravic ali pa se bomo pobili.

Tudi Koroška bo skrbela za ranjence iz Sarajeva

Potem ko je zaradi groženj NATO srbska vojska ustavila obstreljevanje Sarajeva in se menda le umaknila z Bjelašnice in Igmana in tam do kraja raztolkla vse objekte, ki so še ostali, je končno mogoče iz mesta prepeljati najtežje ranjence. Med njimi je tudi izredno veliko otrok. Deželni glavar je izjavil, da je Koroška pripravljena prevzeti skrb in stroške bolnišnice za 15 oseb, prav tako pa so pomoč ponudili glavarji drugih avstrijskih dežel.

Zdi se, da evropske države kar tekmujejo, katera se bo bolj izkazala. Najbolj je prese-netila Italija, ki je pripravljena

prevzeti vseh 450 ranjenih ljudi, ki so na seznamu Združenih narodov. Na tem seznamu pa so nenadoma samo štirje otroci, čeprav je znano, da jih je vsaj 32 najhuje ranjenih.

Medtem ko se voditelji vojsk sptih narodov Izetbegović, Boban in Karadžić spet sedli za pogajalno mizo v Ženevi, pa se boji v Bosni nadaljujejo. Veliko vprašanje je, če bodo ponovna pogajanja lahko kaj razrešila, saj se pogovori vrtijo predvsem o prostem gibanju vojaških opazovalcev po vsej Bosni. Svet obsoja posebno hrvaško agresijo nad muslimani, ki so obkoljeni v glavnem mestu Hercegovine Mostarju.

Iščemo
snažilko
za našo banko.

Plača po dogovoru.

Javite se prosim po telefonu ali pisno pri

Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu, r.z.z.o.j.
Paulitschgasse 5-7
A-9010 Celovec
Tel. 0463/51 23 65-12 (tajništvo)

Nežika Novak je pripravila za sejem uporabne in okrasne umetniške izdelke

Foto: Fera

Umetnost na sejmu

Velika galerija v hali 12 nudi letos prostor 14 galeristom, ki razstavljajo najboljše iz svoje-

ga delovanja. Marija Šikoronja razstavlja dela Janeza Bernika (to je bila tudi zadnja razstava v Rožeku), Gustava Januša, Marthe Jungwirth, Hansa Bischofshausna, Hokeja, Carolin

in Valentin Omana.

Nedaleč stran pa ima čudovito (prodajno) razstavo Nežika Novak. Ekspoziti v elegantnih, drznih in nežnih oblikah vabijo kupce!

Tudi ena najbolj znanih galeristk na Koroškem Marija Šikoronja razstavlja likovne dragocenosti

Slovenska vina – dobro blago se samo hvali

V prostoru Alpe-Jadran je Celovski sejem gotovo eden najbolj znanih in tudi v preteklosti ni manjkalo slovenskih in italijanskih razstavljalcev.

Nekdanji jugoslovanski pavilijon je vzel v zakup celovski podjetnik Kristijan Breznik in tudi letos razstavljajo v njem slovenske in hrvaške firme.

Med razstavljalci vin je tudi mladi vinogradnik in vinar Primož Štoka iz Krajne vasi pri Dutovljah. Prideluje eno najboljših vin v Vipaski dolini, teran, ki nosi to ime zaradi rdeče zemlje, terre rosse, na kateri raste trta. Primoževi predniki pridelujejo vino dokazano že 200 let, da je vreden naslednik, pa je dokazal prejšnji teden, ko je njegov teran prejel dve zlati medalji na ocenjevanju v Radgoni.

Teran je posebno vino karminsko rdeče barve prav zaradi te zemlje, saj je trta ista kot za refošk, pridelava pa zahteva izkušenega vinarja. Tako mora

teran stati od jeseni do marca ali celo aprila v lesenih hrastovih sodih, dokler se ne izvrši biološki razkis in se jabolčna kislina spremeni v mlečno, kar se dogaja samo pri tem vinu. Takrat je vino godno za stekleničenje, proda pa ga Primož največ Italijanom, saj je meja zelo blizu. Posebno dobro je menda za nosečnice, ker jim daje moč in je zdravilo, in pa za slabokrvne ljudi.

Samo 500 ha je pridelovalna površina za teran na Krasu, zato je to tudi s tega vidika eno najbolj zanimivih in redkih vin Evrope.

Iščemo telefonistko

z znanjem slovenščine, nemščine in deloma angleščine s takojšnjim vstopom.

Pisne ali telefonske prijave pri

Karanta Handelsgesellschaft m.b.H., 1090 Wien/Dunaj, Alsenbachstr. 14-16, Telefon: 0222/310 43 25.

Bratkov P(p)rijatelj

Lani smo objavili kratko novico, da je Tadej Bratkov, nekdanji dopisnik in komentator Našega tednika začel izdajati skupaj z neko celovško firmo novo slovensko revijo Prijatelj. Prijateljstvo, kot kaže, ni držalo dolgo in v uredništvo je prišla spet nova številka, tokrat pa je izdajatelj nihče drug kot Slovenska nacionalna stranka, z naslovne strani pa se samovšečno smehlja njen vodja Zmago Jelinčič.

Bratkov je končno našel svojo pravo domovino, se dozdeva (po intermezzu v NT in Slovenju), saj nam je njegova dikcija še v spominu, ta pa nas krepko spominja na tiste „po duhu sorodne“ pri nas.

Takole piše Bratkov: „Delajo vam krivice, mečejo vas iz službe, sosedje vas šikanirajo, država vam greni življenje, zatirajo vas z zto, ker ste Slovenci (v Sloveniji, op. pis.) itd...“

V Sloveniji pripravljajo spremembe v šolstvu

Z univ. prof. Zdenkom Medvešem se je pogovarjala
Sonja Wakounig

Gospod profesor, tu in tam se sliši, da je v Sloveniji vse manj študirajočih in da fakultete vedno bolj omejujejo vpis. Je to res?

Pri letošnjem vpisu npr. je problem v tem, da je število interesentov daleč pod številom razpisanih mest, kljub temu, da smo jih razpisali za približno tisoč več kot prejšnja leta. S tem se je dvignilo število vpisov z 9.500 – 10.000 na 11.000 na vseh visokih in višjih šolah skupaj, interesentov pa je bilo okoli 17.000.

Kakšni so kriteriji za vpis?

Fakultete, ki so dobile preveč prijav, uvedejo izbirni postopek. Tudi pri nas na pedagogiki smo letos morali prvič uvesti tak postopek, ker se jih je prijavilo štirikrat več kot običajno. Fakultete pač ne zmorejo mnogo višje kapacitete glede na kadrovske potencial in podobno. Zadnja leta je tak izbirni postopek na fakultetah vedno bolj pogost.

Kakšne so možnosti absolutov, da dobijo zaposlitev po končanem študiju?

Statističnih podatkov nimam na voljo, vendar vse kaže, da so možnosti za strokovnjake majhne, v pedagogiki samo za približno tretjino. Število diplomantov ni planirano po potrebah družbe. Zadnja leta se uveljavlja politika zviševanja števila študentov, čeprav ni jasno, kakšne so družbene potrebe. Tudi v srednjih šolah ni drugače, saj večina strok ne more zaposliti vseh absolutov. Tu pa je delno tudi vzrok za množičnost prijav na univerzi, veliko mladih si skuša na ta način zagotoviti svojo perspektivo, ker ne dobijo dela. Politika pa gre v to smer, da naj se vrata univerze odpirajo. To je tudi način reševanja zaostrene socialne situacije.

Brezposelnost mladine ni specifičen problem samo za Slovenijo. Ima država konkretne načrte glede zaposlovanja mladine?

Brezposelnost starejših smo delno rešili z upokojitvami, problem mladih se pa vendarle skuša reševati na dva načina: v šoli – kar pa ne more biti dobro, ker je to samo izraz krize – ter s pripravnostjo. Država financira polletni staž mladih v podjetjih, da imajo potem pravico do minimalnih podpor in socialnega zavarovanja. Žal pa to niso dolgoročne rešitve.

Kakšen pa je položaj v srednjem šolstvu?

Zgodilo se je, da je oblast hotela opravljati nekakšno selekcijo celo v tistih šolah, ki so nekako najmanj cenjene: frizerskih, tekstilnih, bolničarskih itd., torej v šolah, ki jih

tradicionalno obiskujejo dekleta. Zaradi velikega navala so uvedli selekcijo. Tu je bilo precej odpora proti načinu selekcije, ki je temeljil bolj na učnem uspehu kot na drugih pogojih, ki naj bi jih dijakinje izpolnjevale. Dejstvo je, da bo mladina vedno težje študirala – to nima nič opraviti z vpisom – zaradi manjših finančnih zmožnosti, zato bodo skušali v drugih poklicih.

Kakšen pa je načrt preobrazbe osnovne šole?

Prvič: zgodnejši vpis, to se pravi s šestim in ne s sedmim letom. Ideja je, da bi dosedanja malo šola ukinili in jo integrirali. Drugič: podaljšanje osnovne šole na devet let. Tretjič: šola naj bi ostala sicer skupna, vendar diferencirana. Tu je nekaj težav, ni še določeno, kakšna naj bi ta diferenciacija bila: fleksibilna, ki bi bila značilna za višjo stopnjo. To pomeni, da bi del pouka imeli vsi učenci, del pa različno po jakostnih skupinah. Kriteriji diferenciacije še niso jasno postavljeni, vendar naj bi tu upoštevali tudi interes otroka oz. staršev poleg mnenja učitelja in učnega uspeha.

Druga politika diferenciacije pa naj bi bili izbirni predmeti – kakšne so te možnosti v praksi glede na naše šole, ki so povprečini majhne, pa še ni dokončno določeno. V delovni skupini ministrstva pripravljajo načrte.

Zakaj so te spremembe potrebne?

Glavni motiv je vsekakor, da se izenačimo z Evropo, če bolj na grobo povem. Eden od motivov pa je tudi, da je bila naša mala šola zelo različno organizirana. V mestih smo imeli npr. 526 ur za otroke, ponekod po vaseh pa samo 120 do 210. Tisti, ki so hodili v vrtec, so se vse leto pripravljali na šolo, to se pravi, da bomo skušali čim bolj izenačiti štartne pogoje.

Drugi motiv je, da bi dosegli standard trinajstletnega izobraževanja pred univerzo, naša varianta bi bila 9 plus 4 leta.

Tretjič pa: rahljanje enotnosti osnovnega šolstva – po udarjam – rahljanje, ne odprava enotnosti. Pri nas je dozorelo spoznanje, da je osemletno enotno šolstvo, po katerem se vsi otroci učijo isto, nesmotno. Tako je mnenje tudi v skupini pri ministrstvu, medtem ko so izven te skupine tudi močne tendence po odpravi enotne šole. Gre v nekem smislu za idejo štiriletno osnovne šole in osemletne gimnazije...

Tudi glavne šole potemtakem?

... in seveda višje osnovne šole. Gre za obnavljanje verske gimnazije. Zahteve prihajajo povprečno iz konservativnih krogov. Tu se krešejo

mnenja. Ključno vprašanje je po mojem še vedno to: ali bo ohranjena enotna osnovna šola ali pa bo prišlo do njene institucionalne delitve. V tem rimeru bi prišlo do ustanavljanja višje osnovne šole, nekakšne vaše glavne, ki bi bila pri nas petletna.

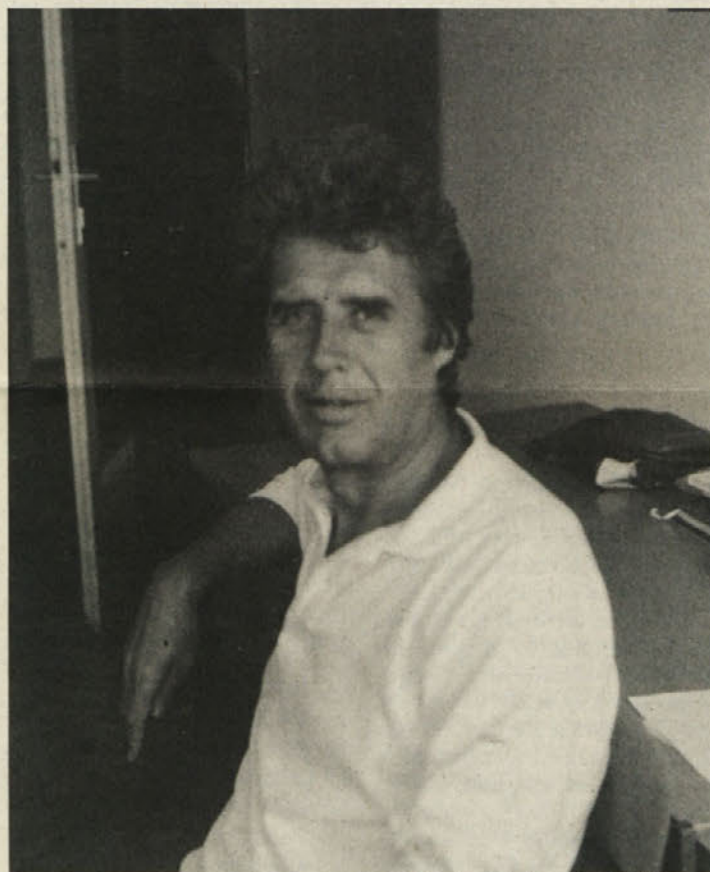
Kdaj pa bo prišlo do odločitve, ki bodo obvezne?

Ta debata traja pri nas že zelo dolgo. V jeseni bo moral biti gotov načrt, katerega bodo potem obravnavali v parlamentu, in takrat bo moralo priti do odločitve. Zaenkrat je očitno, da liberalna struja poskuša ohranjati skupno šolo, medtem ko nekatere skupine vehementno zahtevajo osemletno gimnazijo. Moje mnenje je: če se gremo pluralizem, bi vendarle lahko dopustili poleg štiriletno tudi drugo obliko, osemletno gimnazijo, če jo kdo želi usta-

moral celo ponavljati razred, potem pa, pred prehodom v zahtevnejšo stopnjo, otrok šele izve, da je izgubil šanso.

Naslednja sprememba je v trajanju obveznega šolanja – to naj bi bilo deset let (osnovna šola devet let). Tu so še velike diskusije. Pri vas imate še politični letnik, ki v bistvu preprečuje prežgoden vstop otroka v delovni proces. Pri nas tega ni, nekatere politične struje pa hočejo proglasiti uk recimo pri mojstru za priznanje tega desetega leta, čeprav ne hodi v šolo. Temu osebno zelo nasprotujem, kajti učenec ni nikjer vpisan, mojster pa ima praktično delavca skoraj zastoj. Jaz trdim: če je otrok šoloobvezen, mora biti učenec šole – vajenec je že oblika delovnega razmerja. Nihče mu tam tudi ne more izstaviti kakšnega spričevala.

Jeseni bo prišel v skupščino nacionalni šolski program...

Univerzitetni prof. pedagogike dr. Zdenko Medveš iz Ljubljane

noviti. Seveda morajo biti učni načrti izenačeni, vendar, zakaj pa naj bi ne imeli privatnih šol? Vendar ne moreš „posiliti“ petindvajsettisoč otrok zaradi tisoč, ki bi hoteli v privatno šolo. Ne gre, da bi ves sistem prilagajali eksotičnim šolam.

Namen je vsekakor, ustanoviti večjo razliko med nižjo in višjo stopnjo osnovne šole. Največja sprememba bi bila odpravljanje numeričnega ocenjevanja in uvajanje opisnega (opis namesto ocen) na nižji stopnji.

Za kateri način ocenjevanja se vi osebno bolj ogrevate?

Jasno je, da numerično ocenjevanje prinaša probleme, vendar tudi opisno ocenjevanje ne rešuje vseh.

Znano je, da se nekatere države spet vračajo k numeričnemu ocenjevanju, kajti dogaja se, da učenci in starši prepozno začno resno gledati na defekt v učenju. Z besedami se malo zamečka, v stari šoli bi

Zakaj pravite nacionalni in ne državni?

Ja, res. To je še ostanek od prej, ko smo vedno imeli nacionalne programe. Po vsej Jugoslaviji so v šolah nekoč prepevali pesmico: Mi smo Titovi pionirji, edino Slovenci smo peli: Mi smo slovenski pionirji...

Liberalci so najbolj delavni pri teh načrtih. Ne poznam nobenega celovitega šolskega načrta, ki bi ga pripravila kaka druga stranka. To seveda ne pomeni, da so drugi brez idej. Vendar so težnje pri drugih, kar zadeva javno šolstvo, usmerjene predvsem v komponento veroučnega pouka in vzgoje. Tu še ni jasno, ali gre tu za klasičen verouk ali pa za pouk o religijah. Lahko, da bo to izbirna, vendar obvezna varianta.

O vzgoji v šoli se govori bolj v ozadju. Liberalna struja poudarja predvsem izobraževal-

no funkcijo šole, šola naj usposablja – konservativna pa poudarja vzgojo k dobroti, sreči, toleranci, poštenosti. Liberalni krog razume vzgojo izključno kot indoktrinacijo.

Torej gre pri novelizaciji šolstva v prvi vrsti za osnovne šole?

Ne, ne. Gre seveda tudi za spremembo poklicnega šolstva, za spremembo mature, za reformo univerze. Z maturo je tako: leta 1981 so odpravili zaključni izpit in dijaki so vstopali na univerzo, ko so končali četrti razred gimnazije, prvič leta 1985. Zakon je izpit dopuščal, ne pa zahteval in nekatere šole so ga obdržale. Leta 1989 so to spet odpravili in ponovno uvedli zaključni izpit.

Je treba tistim med 1985 in 89 nadoknaditi ta izpit?

Ne, ni jim treba. Zdaj se uvaja matura, to je izpit po eksternih kriterijih preverjanja znanja pred nacionalno oz. državno izpitno komisijo. Predvideno je, da naj bi vsi učenci na vseh srednjih šolah pisali enake naloge po celi državi in to istočasno in da bi se te naloge ocenjevale anonimno v republiškem centru. Del tega izpita bi bil izveden tudi na šoli (ustni) pred eksterno komisijo.

Zakaj je to potrebno?

S to maturo naj bi odpravili sprejemne izpite na univerzi. Teh izpitov je vedno več in matura naj bi bila izvedena s tako stopnjo izpitne discipline, da ga lahko upošteva tudi medicinska fakulteta pri izbiri kandidata. Na podlagi tega izpita bi fakulteta lahko selektirala. Težava je v tem, da to nacionalno maturo gradijo na zahtevah medicinske fakultete, to se pravi, najbolj elitne fakultete. Že zdaj so fakultete rekly, da ne bodo upoštevale vsake vrste znanja. Po povpraševanju se je izkazalo, da imajo fakultete 99 kombinacij tega ocenjevanja. To pomeni, da bo dijak že pri vpisu v srednjo šolo moral vedeti, na katero fakulteto namerava iti. To je pa hujše kot usmerjeno izobraževanje. Na začetku so snovalci te mature mislili, da bo potem vsaka matura ustrezna za vpis, če ne bo preveč kandidatov. Le če bo izbira, bo potem pomembna ocena v določenih predmetih. Funkcija mature naj bi bila v tem, da je kvalifikacijski in klasifikacijski izpit hkrati. Kvalificira te za univerzo, hkrati pa klasificira, če je študentov preveč.

Bodo spremembe tudi v poklicnem šolstvu?

Pripravlja se poseben zakon o poklicnem šolstvu, doslej ga je namreč urejal zakon za srednje šole, ki je zaobjemal vse. Tako je kultura upravljanja na gimnaziji enaka kot na poklicnih šolah. Novi zakon naj bi urejal vse poklicno izobraževanje do postsrednjega neuniverzitetnega in vključno tudi izobraževanje odraslih.

Hvala za pogovor!

KULTURNI KOTIČEK

Interkulturelle Ferien

im Anton-Falle-Heim der Kärntner Kinderfreunde

Zwischen dem 31. Juli und dem 13. August verbrachten 141 Kinder aus Kärnten, Slowenien, Burgenland und Salzburg gemeinsame, erholsame und von vielen Freundschaften gekennzeichnete Erholungs- und Kreativferien im Kinderfreundeheim in Drobollach. Um Ihnen, liebe Leser, das harmonische Miteinander zweier Nationen zu schildern, seien einige Programmpunkte auszugswise beschrieben:

Bereits am Anreisetag gab es einen gemeinsamen Abendkreis, wo sich die Gruppen (Kinder aus SLO und A sind gemischt) zweisprachig vorstellten und wir gemeinsam im Grünen sangen. In der Folge lernten wir zusammen die Umgebung kennen und vergnügten uns mit Schwimmen und Wasserspielen am privaten Strand der Kärntner Kinderfreunde. Erfreulicherweise absolvierten rund 70 Kinder nach umfangreichem Training eine Schwimmprüfung! Ein völkerverbindliches Abendprogramm war das Stationspiel: "Weltreise": Unser Tageslied: „Wir sind Kinder einer Erde“ begleitete die Kindergruppen von Station zu Station (= Land zu Land), wo spezifische Aufgaben, Basteleien oder Tänze zu vollbringen waren. Am Ende dieser abendfüllenden Reise versammelten sich alle wieder gemeinsam und stimmten in das Lied "We are the world" ein. Es ist nur natürlich, daß das Hobbyzentrum von einer zweisprachigen Künstlerin betreut wurde, und ebenso unser Jahresthema „Kinderrechte, ein Fall für uns“ sowohl in Slowenisch als auch in Deutsch bearbeitet wurde.

Bei einer Modeschau im Ferienheim wurden die Modehits 1993 beider Nachbarstaaten präsentiert und auch beim Lagerfeuer mit Stockbrot wurden die Banden der Freundschaft immer inniger, sodaß unsere Kinder mit dem Knüpfen der Freundschaftsbänder sehr fleißig sein mußten.

Abschließend sei der Organisation der Kärntner Kinderfreunde und dem Slowenischen Kulturverband im Namen der Ferienkinder ein herzlicher Dank für die hervorragende Zusammenarbeit, die bestimmt auch weiterhin intensiviert werden wird, ausgesprochen, denn wie sehr es den Kindern in Drobollach gefiel, zeigte der gemeinsame Fackelzug und grenzüberschreitende Gesang am Abschlußabend.

Pädag. Leiterin Dagmar Klatzer

Založba Wieser – pogovor bil je živ

V Čahorčah se je zbrala literarna smetana prostora Alpe-Jadran

V času, ko se države in družbe zahodnega dela celine vse bolj zapirajo vase in pred vsem, kar količ kaj presega planke lastnega ognjišča in ko so vsi tako imenovani visoko razviti varnostni sistemi za preprečevanje konfliktov doživeli katastrofalno polomijo, je vsaka dejavnost, ki količ kaj presega to ozkost in zaverovanost v vseodrešujočo moč politike in vojaštva, važnega in velikega pomena. To velja še posebej za založništvo oz. za književnost, ki vselej, ko se začenja pojavljati hlad, mržnja in politična, nacionalna ali ideološko moti-

virana nestrpnost, prevzema nalogo okna v svet. To okno naj povezuje utesnjene s svobodo in širino družbe, pa čeprav sta obe vrednoti često samo fikcija. A upanje, to vemo, potrebuje tudi tisto slavno rešilno bilko.

Med založbe, ki so si zadale nalogo povezovanja kultur in odkrivanja novega, spada Wieserjeva, ki z različnimi akcijami uresničuje ta cilj. Sem sodi tudi letni sejem oz. žegnanje, ki je v soboto že tretjič potekal na prijetno hladni gorici v Čahorčah pri Kotmari vasi.

Zbrali so se prijatelji in sode-

lavci založbe ter avtorji, ki so z njo povezani. Navzlic krvavi vojni v nekdanji Jugoslaviji je bil pogovor med slovenskimi, hrvaškimi, albanskimi, srbskimi in bosansko-muslimanskimi pisatelji tudi upanje, da bo književnost odigrala eno od poglavitnejših vlog pri napekljenju novih, civiliziranih odnosov med sedaj sprtimi narodi.

Na sejem so prišli tudi župani Kotmare vasi, Celovca, Srebrenice (BiH), Dessaua (Nemčija), poljskega Rzeszowa in Gorice.

F.W.

Mladinsko srečanje na Kolpi

Pretekla dva tedna je bilo na Kolpi ob hrvaški meji mladinsko srečanje, ki ga je prirejal Mladinski forum iz Kranja. Sodelovalo je nad 70 mladincev med 12 in 20 letom. Mentorji so bili sodelavci in prijatelji Mladinskega foruma v Kranju, ki so nudili mladincem pester počitniški program. V lepem in skorajda nedotaknjem ambientu Bele krajine so postavili tabor ob počitniškem domu Počitniške zveze v bližini Adlešičev, kjer je Mladinski forum organiziral že preteklo leto srečanje. Že tedaj so gojili željo, da bi se ga udeležili tudi mladinci iz Koroške, a tudi letos se zaradi terminske kolizije

z našimi mladinskimi srečanji na Rebrci, v Drobollah in v Počreču nihče ni odzval vabilu, čeprav bi bilo to za marsikatero dobro že z jezikovne plati.

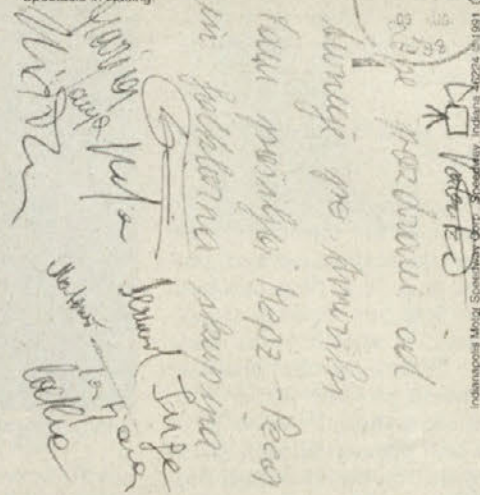
Poleg tradicionalnih taborskih aktivnosti so mladincem nudili tudi plesni tečaj, veslanje po Kolpi in izlete v okolico. Če pa je ostalo kaj časa, so nekateri pomagali še kmetom iz okolice, ki so mladince vedno znova gostoljubno povabili in doprinesli k njihovem uspešnem srečanju. K lepoti pokrajine spada tudi kontakt z domačini, ki ga v Beli krajini lahko še doživijo, a vprašanje je, kako dolgo še, ker turizem sili tudi v te kraje.

S.S.

Pozdrav iz Amerike

S svojega uspešnega gostovanja pri ameriških Slovincih so nam poslali pozdrave pevci MePZ Peca iz Globasnice.

"Gentlemen, start your engines!"
Nothing compares to the excitement and roar of engines at the start of an Indianapolis 500-Mile Race. May 24, 1992 marked the 76th running of The Greatest Spectacle in Racing.

POST CARD

Slovenski Vestnik
Tarviserstrasse 16
9920 Klapfenfurt
A - KÄRNTEN
EUROPA

Šentjakob – Izola
(Nagelnovi Trezeji v slovo)

V primorski Izoli, daleč od njenega koroškega doma v Šentjakobu v Rožu, je pred kratkim v 85. letu starosti umrla Terezija Čermelj, Nagelnova Trezej. Skupaj s prgiščem koroške prsti, ki so jo prinesli njeni sorodniki, so jo položili k zadnjemu počitku na ljubljanskih Žalah, kjer bo počivala ob svojem pred štiridesetimi leti umrlem možu. Njen lik z gledne učiteljice in skrbne matere je v poslovnem nagovoru orisala njena mlajša kolegica, moški pevski zbor pa ji je v poslednje slovo zapel koroško pesem, ki jo je tako ljubila vse svoje življenje.

Čeprav je Nagelnova Trezej večino svojih let preživela izven svoje koroške domovine,

se je vanjo nadvse rada vračala in jo nosila v srcu do svoje smrti. Ne nazadnje je to svojo povezanost dejavno izpričevala tudi s tem, da je vse do zadnjega ostala zvesta naročnica in bralka Slovenskega vestnika, ki jo je skozi desetletja v daljni Istri povezoval z rodno Koroško.

Poklicno pot učiteljice je Trezej nastopila leta 1929 na Prevorju na Kozjanskem, kjer je spoznala tudi svojega življenjskega sopotnika Viktorja Čermelja. Rodili so se jima trije otroci, ki jih je kot dobra mati in učiteljica vzgojila in izsolala v poštene, in delovne ljudi. Med zadnjo vojno fašizem tudi njeni družini ni prinesel: izgnani so bili v Bosno, najprej v

Prnjavor in pozneje v Bosansko Gradisko. Po osvoboditvi se je družina vrnila in se naselila v moževem domačem kraju, v Barkovljah pri Trstu. Trezej je spet začela z vzgojitelskim delom in ga nadaljevala na Proseku; kmalu po moževi smrti pa se je preselila v Korte pri Izoli, kjer je poučevala in ravnateljela vse do svoje upokojitve pred 31. leti.

Preprosti istrski ljudje so jo sprejeli z vso naklonjenostjo, kajti znala jih je razumeti in jim pomagati z nasveti in z dejanji. Med njimi je našla nov dom in se dejavno vživela vanj. Vendar je v svojem srcu gojila in ohranila ljubezen do rodne pokrajine severno Karavank, kamor je vedno rada poromala – vsaj v mislih.

Tudi za to njeno zvestobo se Nagelnovi Trezeji iskreno zahvaljujemo, medtem ko njenim otrokom in ostalim svojim izrekamo sožalje!

Jezik je duša

JANKO MESSNER

Spoštovani gospod dvorni svetnik Reginald Vospernik, vaše pismo bralca z naslovom „Messnerjev lingvopapizem“ nima z znanstvenim prepričanjem ničesar opraviti in je kvečjemu neke vrste polemičen spovitek: Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), ki se v svoji (razumljivi) prizadetosti nanj sklicujete, je na mojo (in mnogih piščočih z neizprijetim jezikovnim čutom) veliko žalost – ob vsem priznanju, ki ga njegovi številni sestavljalci nedvomno zaslužijo – milo povedano vprašljiv. To dokazuje (tudi vaše) sklicevanje nanj.

Kako to? – Sestavljalcem je bilo poglavitno merilo jezikovna raba, ne pa uporabnost. Izpisali so iz mnogih del tisoče in tisoče izrazov, a če kateri ni bil zapisan na dovolj listkih, ga pač niso vzeli v Slovar, čeprav je bil še tako uporaben. To je njegova glavna šibkost. V njem manjkajo mnogi „domači“ slikoviti, sočni izrazi, posebno s slovenskega jezikovnega obrobja, in se kar čudim, da so sprejeli npr. vsaj moj „toplo“ jim priporočeni kor. „skuren-rna-o“ v pomenu nečeden, grd, nespodoben...

Tako je razumljivo, da je Slovar premalo normativen kljub kvalifikatorjem, saj so ti, kakor pravi pristojni Janez Gradišnik, „skoraj po vrsti vsi takšni, da iz njih ne izhaja nobena norma. Da je izraz publicističen – pod to označbo je šlo skoraj vse, kar smo poprej preganjali – se nekaterim zdi celo pohvala...“ No, in med temi ne kate r n i k i ste pač tudi vi, spoštovani gospod dvorni svetnik, saj ste zadovoljno mlasnili z jezikom (se pravi „z naglim odmikom jezika od neba dali nizek, nezveneč glas“, kakor Slovar I na 802. strani po nepotrebnem trati dragoceni prostor), češ hop, Cefizelj, zdaj te pa imam, naštejem ti kar šest dovoljenih, v publicističnem jeziku običajnih primerov za obeležje v smislu moje uporabe besede (npr. „alpsko obeležje pokrajine“... Mislim, da nama je v zadevnem sporu lahko obema Janez Gradišnik pravšen razsodnik, kritičen s pravo mero za izvirnost, lepoto, individualnost in še svobodo našega lepega slovenskega jezika, zato sem naprosil Slovenski vestnik v Celovcu, da ponatisne njegovo oceno tega Slovarja, napisano ob izidu njegovega petega zvezka, iz Književnih listov v Delu 31. 12. 1991. Pa ne samo vam v informacijo, ampak tudi vsem drugim publicistom Nedelje, Našega tednika in Slovenskega vestnika, da se (po vašem brezbriznem zgledu) nobeden od njih ne bi (več) skliceval na SSKJ kot normativni jezikovni priročnik. Saj vaš kulturnodružbeni položaj med koroškimi Slovenci lahko zapelje učitelje slovenščine, dijake in publiciste, da vidijo v vaših pa tudi morebitnih (mojih) spodrseljajih izrazno normo. Že zato se mi zdi primerno in zveličavno, da se vede (vi in jaz) kar se (samo) kritično, „pikolovsko“.

Poglejva npr. zadnji NT (13. 8. t.l.) na 1. strani: „To pa ne pomeni, da bi sosvet lahko kdajkoli postal nadomestilo za neposredno... zastopstvo narodne skupnosti...“ – Znano je (bi moralo biti), da se „koli“ veže z oziralnimi zaimki, oziralnimi prislovi in vezniki v oziralnih odvisnih stavkih. Če bi se Tednikov publicist, ki bi mu jaz poočital ta „kdajkoli“ kot napako, ravnal po vaši normi rabljenih besed v Slovarju, bi mi kar koj vrnil milo za drago, češ poglej vendar raje v SSKJ pa se primi za svoj krivi nos, tam je zapisano takole: „kdajkoli in kdaj koli prisl., knjiž., se rabi v leposlovnem, znanstvenem jeziku, izraža, da se dejanje dogaja v poljubnem času; kdaj: bil je najboljši prijatelj, kar jih je kdajkoli imela; enotnost je potrebna bolj kakor kdajkoli poprej/nar. (=narečno!!) kadarkoli: Nekoč, kdajkoli bo prišel (N. Gaborovič)“

Pa še besedice ne o tem, da je namesto „kdajkoli“ v rabi tudi „kadarkoli“! Tako se morete zanesti na ta Slovar.

Pred trinajstimi leti se mi je vtihotapil prav ta splošno rabljeni nepravilni „kdajkoli“ celo v geslo poglavja v eni mojih knjig. Prepozno sem se jezil nase. Na lektorja ali korektorja nisem mogel zvaliti krivde, ker jih tiskarna ni imela. Od žalosti in obupa sem v celi nakladi svojeročno popravil tisti nesrečni „kdajkoli“ v pravilni „kadarkoli“. Se pač učimo, gospod dvorni svetnik. Če se hočemo učiti. Da se razumeva: ne gre za to, da je fraza „pasti v nemilost“ – kakor pravite – zares pogovorna, hujše je to (posebno na Koroškem), da je n e m č i z e m – in Ungnade fallen, ko pa imamo lepi domači izraz z a m e r i t i s e, v zamero priti pri kom. Tu pa se midva popolnoma razhajava: vi, gospod dvorni svetnik, se zadovoljni muzate, češ koliko nemških fraz je zdavnaj dovoljenih, ki jih je strogo učiteljevo pero v vaših gimnazijskih letih rdeče načrtalo v šolskem zvezku! – Jaz pa še kar naprej pretresam besede, ostajam starodoben koroško-notranjski Slovenec, ki mu izprašujejo jezikovno vest vzorni slovenski besedni umetniki, med njimi je prvi Ciril Kosmač. Tisti – zdaj že pokojni – ugledni slovenski pi-

satelj, ki ste se nad njim kot ravnatelj nerazumljivo pregrešili z norčavim očitkom, da je za Slovensko gimnazijo v Celovcu „schulfremde Person“. In mi naprtli disciplinsko preiskavo pri Deželnem šolskem svetu, ker je govoril v mojem razredu z mojimi dijaki „brez dovoljenja od zgoraj“. Toliko v vednost bralk in bralcev, da ne bojo po nepotrebnem ugibali o poravnavi najinih „starih računov“. – Da ste se tam pri šolski oblasti s to ovadbo pošteno uredili, je lahko še zmeraj vaša zaslužena bolečina, moja že davno ni več.

Končno pa še besedo o vašem revanšnem buckanju, čeprav razdirate prazne z očitkom, da sem „prodajal s prevodom Prežihovih Samorastnikov/Wildwüchslinge pred 30 leti (!) izrazito slabo nemščino. Naj vam v pomiritev živcev citiram iz ocene tega mojega prevoda izpod pristojnega peresa književnika in publicista dr. Ericha Nußbaumerja (Kärntner Landeszeitung 28. 2. 1964): „...Somit ist es Janko Messner mit seiner gewissenhaften und viele Schwierigkeiten meisternden Übersetzung gelungen, ein Werk zu vermitteln, das den normengebenden Forderungen...“. Takšne in podobne so ocene tega prevoda tudi v drugih dnevnih in literarnih glasilih Koroške in Dunaja. In vendar imate prav, gospod dvorni, naj vam – med nama – priznam, kako neizmerno nevoljen sem nad svojim humškim nadučiteljem Weizerjem, da me ni naučil razločevati malen in mahlen pa so daß in sodaß pa vejice postavljati, da se mi ne bi kobacale tja v tri dni po prepovedanih mestih v stavku, vrag z njegovim Schulvereinom Südmark...

Da gospod Nußbaumer („Geistiges Kärnten“) še živi, bi hudo obžaloval svoje gornje priznanje, ki mi ga je dal za ta prevod, bi se vam brez dvoma javno zahvalil az uspešno opravljeni lov na te moje napačno postavljene mrcine in bi jasno svojo priznanje bliskovito preklical. Še dobro da je mož v grobu. Bog mu tam daj mir in pokoj. Pa še besedico o mojem lingvopapizmu: le kako se more goreč vseslovenski katoličan našega formata tako silno spozabiti, da v zvezi z navadnim grešnim mežnarjem zasmehuje samega svetega očeta? Brrr... Pa da še Nedelja, ta odlično redigirani tednik, ne zmore potrebne pietete. In ne voha blasfemije...

Pripis uredništva: Gradišnikovo oceno Slovarja bomo objavili v naslednji številki SV.

Novi Koroški fužinar

Pred kratkim smo le spet dočakali novo, prvo letošnje številko Koroškega fužinarja, ki je z njo takorekoč sredi leta prišel svoj 43. letnik. Še dobro, da jo sploh je – širili so se namreč glasovi, da se Fužinarju bolj slabo piše, ker se mu je dokončno odpovedala ravska železarna, ki mu je sicer bila dovolj prizadavna krušna mati celih 42 let. Za zdajšnjo številko piše, da je izšla s pomočjo pokroviteljev (od njih da je najmočnejši ravska občina), ki jih ni bilo ravno lahko najti, kot sklepamo iz uvodnih besed urednice Andreje Čibron Kodrin, ki nekako izraža upanje, da bo uredništvo le zmoglo ustreči želji večine bralcev, naj poskrbi vsaj za dve do tri številke letno. Pred nami je tokrat 54 pestrih strani, razporejenih po geslovniku na naslovni strani v osem vsebinskih vodilk, med katerimi po obsegu prevladujeta domača zgodovina in kultura.

Boj za Fužinarjev obstoj pa je kar močno zaposloval najožji krog njegovih sodelavcev. Tudi zaradi tega so se lotili celovitejše ocene glasila. Pri tem je najtemeljitejši Janez Mrdavšič s prispevkom Prihodnost Koroškega fužinarja? – vprašaj v naslovu je seveda zgovoren sam po sebi. Profesor Mrdavšič podrobneje osvetli zamisli ter dosežke Avgusta Kuharja, prvega in dolgoletnega urednika v letih 1951-1964 in sodobne svari, naj ne zavržejo pomembne kulturne dediščine. Pridružuje se mu Marjan Kolar s prikazom svojega dvakratnega (1964-1974 in 1990-1993) ter Šaterjevega (1975-1990) urednikovanja. Skrb za nadaljnjo

usodo in predloge za vsebinsko obogatitev posredujeja še Mitja Šipek in Alojz Krivograd.

Letošnjemu stoletniku Prežihovemu Vorancu (1893-1950) se posvečata Miran Kodrin z razpravo Moškoplet med Prežihovimi posebnosti – ta nastopa v romanu Jamnica, in M. Kolar, ki pod naslovom Blagoslov in prekletstvo zemlje vzporeja skorajda enakovredni roman norveškega nobelovca Knuta Hamsuna in Jamnico predvsem na osnovi Vorančevih kritičnih stališč do omenjenega dela svojega mlajšega sodobnika.

J. Mrdavšič objavlja še dva prispevka: dragocen drobec s psihološko razčlenitvijo pisave dr. Franca Sušnika, kot jo je razložil dr. Anton Trstenjak, ter Mohorjeva družba in njeno prevaljsko obdobje. Tu gre za kratek povzetek družbine zgodovine ob njeni lansk 140 letnici s preglednico 90 naslovov, izšli na Prevaljah v letih 1920-1927, kjer je Mohorjeva delovala na pobudo generala Maistra po vsiljenem umiku iz maticnega Celovca.

Mojca Potočnik se je pogovarjala s Slavico Klančnik o evropski mreži zdravih šol, v katero se je lani vključila tudi ravska osnovna šola Prežihovega Voranca. Stanko Lodrant se izjemno lepo zaveza za ustreznejši delež latinščine v pouku tujih jezikov, Tina Verovnik pa na osnovi lastne izkušnje opiše program mednarodne mature, ki ga v Sloveniji izvajata po ena ljubljanska in mariborska gimnazija v oddelku z 20 učenci. Solstvo nekako zaokrožata Marjan Mauko in Irena Nagernik z zapisoma o

40-letnici ravenske glasbene šole in 25-letnici zavoda za prizadeto mladino v Črni.

Od kulture naj omenim še pregledni članek Grete Jukičeve o slikarju Franju Golobu s Prevalj, prvem talcu med slovenskimi umetniki – kot pripadnika OF so ga Nemci ustrelili že septembra 1941, in zapis Silve Sešel o kiparju Andreju Grošlju.

V zgodovinskem razdelku pišejo: Karla Oder o delavskih zaupnikih in rudarski zadrugi kot obliki delavskega soupravljanja okrog leta 1920, Miroslov Osojnik o 40-letnici ravenskega delavskega oz. koroškega muzeja, Marjan Kos o izganjanju Slovencev na Štajerskem in Koroškem v obdobju 1941 – 1945, Franc Gornik o delčku zgodovine železarstva v Mežiški dolini, Ervin Wlodyga pa o direktorjih nekdanje guštanske jeklarne od 1919 do 1945. Preostali prispevki so razvrščeni pod gesli jeklo, gospodarstvo, sociala, alpinizem, zdravje.

Franček Lasbaher

Čestitke

Gospe **Aniti Koletnik** iz Čirkovč za rojstni dan;
gospodu **Luki Sadovniku** iz Klopinja pri Škocijanu za 60. rojstni dan;
gospodu **Ludviku Tomaschitzu** iz Železne Kaple za rojstni dan;
gospe **Nani Kristof** iz Velike vasi pri Šentjakobu az osebni praznik;
gospodu **Adolfu Ottowitzu** iz Kota pri Šentjakobu za osebni praznik;
gospe **Heleni Karicelj** s Polene za 80. rojstni dan in god;
gospe **Mirjam Kelih** iz Sel za 19. rojstni dan;
gospe **Kati Smrtnik** iz Kort za rojstni dan;
gospe **Ludmili Smrtnik** iz Kort za rojstni dan;
gospe **Mariji Nachbar** iz Vogrč za rojstni dan;
gospe **Mariji Košutnik** iz Male vasi za god;
gospe **Mariji Pečnik** iz Železne Kaple za rojstni dan;
gospodu **Hanziju Lutniku** za dvojni praznik;
za osebne praznike članom društva upokojeincev Pliberk: **Mariji Kaiser** iz Večne vasi, **Rozaliji Kert** z Bistrice, **Mariji Žele** z Doba, **Mirku Čušinu** iz Čirgovč, **Sabini Buchwald** iz Nonče vasi, **Rozi Kumer** z Blata in **Ludmili Writz** iz Štebna;
gospodu **Jožefu Kowatschu** z Metlove za osebni praznik;
gospodu **Jožetu Partlu** z Bistrice za rojstni dan;
gospodu **Roku Bučovniku** iz Goselne vasi za osebni praznik;
gospe **Margret Piček** iz Semislavč za rojstni dan;
gospe **Mariji Pörtsch** iz Železne Kaple za rojstni dan;
gospodu **inž. Petru Kucharju** iz Železne Kaple za rojstni dan;
za 25 let skupnega življenja **Pepci** in **Matevžu Wieserju** iz Celovca/Slovenjega Plajberka.

Datum	Kraj	PRIREDTVJE	Prireditelj
Sobota, 21. 8. 10.30	Žabnice/ Camproso (Italija)	Romanje treh dežel z mašo v štirih jezikih Avtocesta vozi izpred Dušnopastirskega urada v Celovcu, Waaggasse 18 (cena 180 šil.), tel.: 0463/5877-31	
So., 21. 8. in Ne., 21. 8.	Libuče	8. Libuško žegnanje 21. 8. ob 20.30 ples s skupino "Die Buben"; 22. 8. po sv. maši igra ansambel AS, ob 14.30-17. uri kulturni spored	MoPZ "Kralj Matjaž"
Nedelja, 22. 8. 14.00	pri Jerebu na Obirskem	11. tekma koscev Za razvedrilo bo poskrbel "Jäger Trio"; ob slabem vremenu bo tekma v nedeljo, 29. 8. '93	Alpski klub Obir
od 22. 8. – 27. 8.	Teden v planinah	Katoliška mladina s katoliško mladino v planinah; vodiljo: Peter in Stanko Olip, Hanzej Sticker	
So., 28. 8. – Ne., 29. 8.	Katoliški dom prosvete v Tinjah	Zdravstvena masaža vodi: mag. dr. Christian Kobau	Dom v Tinjah
Nedelja, 29. 8. 6.00	Ederplan pri Lienzu	Otvoritev planinske koče „Anna Schutzhause“ ; srečanje na parkirišču v Vrbi pred rest. „Pizzastadel“; Inf. tel. 04254/4329 (Lesjak)	Slov. plan. društvo in ÖTV-Döllach
Po., 30. 8. – To., 7. 9.	Katoliški dom prosvete v Tinjah	Izobraževalno potovanje v Burgundijo ; vodi: dr. Grete Schmidt	Dom v Tinjah
Ne., 19. 9. – So., 25. 9.	Katoliški dom prosvete v Tinjah	Izobraževalno potovanje na Sicilijo vodi: dvorni svetnik dr. Johann Sturm	Dom v Tinjah
So. in ned. 11. in 12. 9.		Dvodnevni planinski izlet na Triglav ; prijave na tel. 04254/4329 ali 2995	SPD „Jepa-Baško jezero“

RAZSTAVE

CELOVEC

– **Deželna galerija**, Burggasse 8 – Cornelius Kolig/Camera Picta (do 5. 9.)

– **Hiša umetnikov** – Janez Bernik (do 5. 9.)

SEMISLAVČE

– **Galerija Rožek** – Šikoronja – razstava del Janeza Bernika

PUAK – Govorniški seminar v slovenščini

Nagovorjeni so: vsi, ki hočejo izboljšati svojo retoriko, si želijo osvojiti nekaj pravil, kako učinkovito govoriti in nastopati in vsi tisti, ki se zavedajo učinka dobrega govornišтва.

Seminar vodi: Praviljično gledališče

Zdravko Zupančič, gledališki režiser, **Vojko Boštjančič**, TV in filmski režiser, **Drago Kuhar**, slavist in pisatelj;

Čas: od petka, 10. 9. 1993, pričetek ob 16. uri
do nedelje, 12. 9. 1993, konec ob 12. uri

Kraj: Hotel Jelovica, Bled, Slovenija, C. Svobode 8, tel.: 03 064 77316
Udeleženci bivajo v eno- ali dvoposteljnih sobah s tušem, WC, telefonom in balkonom; polni penzion.

Prijave: prosimo, da se prijaviš s prijavnico. Prijava je obvezna in pri morebitni objavi je treba plačati 50% stroškov.

Prispevek: 1.200 šil. (za študente 600 šil.) za tečaj, bivanje v hotelu s polnim penzionom, 2 knjigi in podlage za seminar ter prevoz z busom.

Stroški za seminar in bivanje znašajo 3.500 šil. Večji del stroškov prevzame PUAK, tako da lahko vsakomur omogočimo udeležbo.

Vsebinske točke:

- Retorika za vsakogar
- Tehnika diha in govora
- Obnašanje pred mikrofonom in kamero
- Analiza in obdelava besedila ter priprava za nastop
- Predavanje o kreativnem pisanju besedil

OBZORNİK

Trgovina med Slovenijo in Italijo

Trgovinska izmenjava med Slovenijo in Italijo je, na prvi pogled, zadovoljiva, kajti letos v prvih petih mesecih se je celo malo povečala. Toda če si ogledamo zadevo natančneje, potem vidimo, da gospodarsko sodelovanje med zgoraj omenjenima državama le ni tako pozitivno, predvsem s slovenskega vidika. Lansko leto je Slovenija v prvih petih mesecih izvozila v Italijo blaga v vrednosti 377 milijonov dolarjev, letos v istem času pa samo še v vrednosti 318 milijonov dolarjev. Obratno pa je z uvozom. Ta se je povečal skoraj za polovico od 285 milijonov dolarjev na 418 dolarjev. Zaradi tega je močno narasel primanjkljaj trgovinske bilance v škodo Slovenije.

O razlogih so že razpravljali pri slovensko-italijanskih razgovorih na gradu Strmol, še bolj poglobila pa se bo v ta vprašanja mešana gospodarska komisija.

Eden od razlogov je gotovo ta, da je Slovenija izgubila južne trge. Drugi razlog pa je, da je lira padla, tolar pa je ostal stabilen. To pomeni, da je uvoz iz Italije cenejši kot pa izvoz iz Slovenije.

Na Strmolu so bili mnenja, da je treba ustvariti določeno vzdušje. Tudi Italija, pri kateri je odločilen tudi pritisk iz gospodarskih in političnih krogov Furlanije-Juljske krajine, je zainteresirana za hiter in konstruktiven napredek.

A.T.

Višji davki za bogatejše

LJUBLJANA. Jeseni bo slovenski parlament sklepal o predlaganem zakonu o dohodnini, kajti dejstvo je, da so predvsem prejemniki podpovprečnih plač previsoko obdavčeni. Obdavčeni so predvsem redni dohodniki, vse, kar si je davkoplačevalec prislužil izven delovnega razmerja, pa ni všteto v osnovo. Davčne olajšave so doslej tudi pri nakupu knjig, zdravil, športne opreme in podobno, kar naj bi po novem ne bilo več mogoče. Olajšave pa bodo pri nakupu stanovanja ali hiše ter pri vlaganju v vrednostne papirje R Slovenije.

Predlagane so tudi posebne olajšave za vzdrževanje družine, ki jih bodo lahko koristile predvsem družine z več otroki. Začasne oprostitve davka iz kmetijstva naj bi se razširile še na kmetijska zemljišča, ki se pogozdujejo v skladu s prostorskimi plani in naj bi trajale šest let. Stopnja davka od kapitalističnih dobičkov bo povečana z 20 na 30 odstotkov, stopnja za davek od dohodkov iz premoženja pa bo 25 odstotkov.

V primeru, da bi parlament sprejel novi zakon še pred novim letom, bo ta začel veljati že 1. januarja 1994.

Italijansko – slovenski konflikt

RIM. Pretekli četrtek so v Rimu izvedli sklep za zavarovanje pred notranjim in zunanjim terorizmom. Posebno pozornost pa polagajo na meje z bivšo Jugoslavijo. Na zahtevo prefektov pokrajin bodo vključili v operacijo tudi oddelke 4. in 5. armade. Vojaki naj bi pomagali mejni policiji, da ščitijo italijansko mejo pred ilegalnimi prehodniki. S temi dogajanjem se slovenska vlada, ki se je v petek sestala na izredni seji, da

bi trenuten položaj pojasnila, ni mogla strinjati. Obrambni minister Janez Janša pa je v televizijskem intervjuju izjavil, da ga posebno moti, da se govori o meji z bivšo Jugoslavijo. Slovensko zunanje ministrstvo pa meni, da je ravnanje Italije nadvse nerazumno in da slabša odnose med Slovenijo in Italijo. V tem tednu se bosta srečala zunanja ministra Slovenije in Italije, da se pogovorita o tej potezi Italije.

Suša v Sloveniji

Velika suša je že močno prizadela predvsem kmetijstvo, saj je letos padlo za 50 odstotkov manj padavin kot običajno, kratkotrajne padavine pa ne morejo več izboljšati položaja. V Pomurju dostavljajo delavci komunalnih podjetij in gasilci vodo v šestdesetih cisternah, hitijo pa tudi z gradnjo dodatnega vodovodnega omrežja. Ko da bi nesreče ne bilo dovolj, pa povzročajo dodatno škodo ne-

urja. Izruvana drevesa so poškodovala več hiš okoli Murske Sobote, bilo pa je tudi nekaj požarov, ki so jih zantile strele. V Posavju so kmetje prisiljeni prodajati živino, saj ponekod pokosijo tudi do 80 odstotkov količine trave manj kot običajno. Pridelek koruze bo izredno nizek in jo ponekod že predčasno spravljajo za silažo. Kljub rednemu dovažanju vode v sušne predele pa ponekod ni vode niti za pitje.

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE

18.10-19.00

Sreda, 18. 8. Glasbena sredo.

Večerna 21.05 – 22.00 Slavko Avsenik – Štiri desetletja razveseljuje s svojo glasbo – mlado in staro

Četrtek, 19. 8. Rož – Podjuna – Zilja.

Petek, 20. 8. Narodopisna oddaja

Sobota, 21. 8. Od pesmi do pesmi – Od srca do srca

Nedelja, 22. 8.

6.30–7.00 Dobro jutro na Koroškem – Duhovna misel (p. Roman iz Sveč)

18.10–19.00 Za vesel konec tedna

Ponedeljek, 23. 8. Enim življenjska nuja, drugim poceni delovna sila: Mladi na počitniškem delu

Torek, 24. 8. Partnerski magazin

Slovensko prosvetno društvo
Šentjanž

vabi na

„Kmečki in boljši trg“

pri stari šoli

v soboto, 4. septembra 1993,
od 9. ure dalje

Popoldne vaški praznik!

Kärntner Aussenhandelsbüro/
Koroška zunanjetrgovinska pisarna

sucht slowenische Partner/
išče slovenske partnerje

Firma:

SFD, Filipot, Bacher & Co.,
Lindenstr. 5,
9545 Radenthein;
Tel.: 04246/2195.

Vom Ethnos zur Nationalität

Der nationale Differenzierungsprozeß am Beispiel ausgewählter Orte in Kärnten und im Burgenland

Herausgegeben von Andreas Moritsch

1991, Verlag für Geschichte und Politik Wien
R. Oldenbourg Verlag München

Ko je pred nekaj leti propadel komunizem, nihče ni mislil, da ga bo nasledil nič manj kruti in krvavi nacionalizem. Medtem je proučevanje vzrokov in posledic nacionalizma osrednja tema zgodovinarjev, sociologov, politologov in drugih znanstvenih panog.

Koroški zgodovinar, univ. prof. Andrej Moritsch je iniciiral še pred zgodovinskimi prelomi na vzhodu zelo pomembno primerjalno raziskavo o narodnostni diferenciaciji na primeru izbranih občin na Južnem Koroškem in na Gradiščanskem.

Študijo je v sklopu „Comparative Studies on Governments and Non-Dominant Ethnic Groups in Europe (1850-1940)“ podprla European Science Foundation (E.S.F.) v Strasbourgu. V osmih skupinah je nad 100 znanstvenikov, predvsem zgodovinarjev iz domala vseh evropskih držav proučevalo različne aspekte manjšinske problematike.

Avtorji pričujoče študije so poleg že omenjenega izdajatelja študije dr. Moritscha, ki je analiziral proces narodnostne diferenciacije v Št. Štefanu n. Z., v Blačah, Bilčovsu in v Tinjah, še mag. Baumgartner, ki je prispeval raziskavo o Južni Gradiščanski in mag. Brigitte Kuchar, mag. Peter Oberdamer ter mag. Thomas Wiltner, ki so raziskali procesa narodnostne diferenciacije v občinah Železna Kapla in Borovlje.

Narodnostni razvoj na Južnem Koroškem so kompetentno raziskali že slovenski zgodovinarji kot npr. Janko Pleterški, Fran Zwitter in Bogo Grafenauer, da omenim le najpomembnejše.

Pomen pričujoče študije je predvsem v tem, da so se avtorji lotili zahtevne teme iz vidika mikro-struktur, torej najmanjših družbenih enot, vasi in občin, in na tej podlagi nakazali razvoj narodnostne diferenciacije v 19. in 20. stoletju.

Narodnostna zavest ni nekaj statičnega, temveč se je „rodila“ pod določenimi družbenimi pogoji. Kakšne skupinske identitete so bile merodajne pred in poleg narodnostne identitete.

Najpomembnejši faktorji skupinske identitete so bili fare in vasi. Vsa družbena dejavnost se je odvijala na nivoju fare. Če je fara zajela več vasi, se je v sklopu identitete fare razvila še vaška identiteteta. Če so tvorile vas, fara, katastrska občina, šolski okoliš – in po letu 1848 še politična občina –, enoto, se je lahko razvil izrazit vaški etnos.

Toda ta vaški etnos je bil omejen. V sosednji fari ali dolini je veljal spet drug vaški etnos. Ali drugače povedano, etnični kriteriji za neko skupinsko identiteto v prvi polovici 18. stoletja niso igrali kake pomembne vloge.

Kakšni so bili torej vzroki za sprejetje nadregionalnih, narodnostnih oz. etničnih identitet pri širših slojih podeželskega prebivalstva?

V prvi vrsti, navajajo avtorji, je bilo merodajno leto 1848 in politična diferenciacija, ki je sledila. Revolucionarno-demokratska in meščansko-emancipatorična struja politike je terjala politično participacijo v večjem, nacionalnem teritoriju, konservativna struja pa je zagovarjala, naslanjajoč se na stanovski federalizem, avtonomijo narodnosti monarhije proti nemškemu in madžarskemu liberalizmu.

Na južnem Koroškem je pri Slovencih v procesu narodnostne diferenciacije prevladala konservativno-federalistična struja, ki se je zoperstavljala moderni meščanski družbi. Ker se je na Južnem Koroškem proces modernizacije in socialnih sprememb razvijal v opoziciji do slovenskega konservativizma, so se tiste skupine, ki so se izrekle za modernizacijo, posluževale nemško nacionalne ideologije.

Zato avtorji pravijo, da je bilo za sprejete narodnostne

Zgodovinar doc. dr. Andrej Moritsch je ekspert za etnična vprašanja

identitete v prvi vrsti merodajna politična orientacija, ki pa je bila odvisna od socialne pripadnosti. Etnični kriteriji so igrali le vlogo kot instrument politike.

Katoliški duhovniki na Južnem Koroškem so propagirali slovensko narodno identiteto, da bi z njo ščitili politično konservativni sistem. Šola je bila v ospredju nacionalne konfrontacije. Do leta 1869 je bila šola v kompetenci škofije, nato pa v kompetenci dežele.

S Socioekonomskimi spremembami na vasi se je tudi delež tistega prebivalstva, ki je sprejemal slovensko narodnostno ideologijo, drastično znižal. Proti koncu 19. stoletja so bili to le še majhni in srednji kmetje. Večji kmetje, ki so že producirali za tržišče so videli svoje zastopstvo v nemško-li-

beralni kmečki zvezi, delavstvo pa je zaradi svojega socialnega položaja videlo zastopstvo v nastajajoči socialdemokraciji. Slovenski konservativizem za oba sloja ni imel razumevanja. Ta splošni opis koroške zgodovine je dobil z Moričevo študijo zanimivo potrditev na primeru nekaterih južnokoroških občin.

Na primerih občin Železna Kapla in Borovlje so avtorji študije dognali tri faze procesa narodnostne diferenciacije:

1. Obdobje od leta 1830 do 1870/80

V tem obdobju ni bilo mogoče dognati kakršnekoli oblike narodne zavesti.

2. Obdobje med 1870/80 do 1900/1920

Začetki kapitalistične produkcije vodijo k postopni modernizaciji političnih organizacij in k integraciji le teh v nadlokalne politične in končno narodnostne tabore.

V tem obdobju kaže primerjava med Železno Kaplo in Borovljami, da je zasidranost modernih političnih grupacij odvisna od intenzitete kapitalistične preobrazbe v notranjosti določenega področja. Po letu 1900 se v Borovljah uveljavijo kapitalistične produkcijske razmere v industriji, kar ima za posledico, da se uveljavijo nadlokalne politične in ekonomske vezi, ki vodijo k narodnostni polarizaciji. Razlika med Borovljami in Železno Kaplo je bila v tem, da je bila narodnostna mobilizacija močnejša, kjer so bile ambicije po kapitalistični preobrazbi gospodarstva intenzivnejše.

3. Višek narodnostne konfrontacije je prav gotovo vprašanje državne pripadnosti ob koncu prve svetovne vojne. V tej odločitvi je igralo pomembno vlogo to, da je Avstrija, ki je bila vključena v nemški gospodarski prostor, nudila jasnejšo perspektivo kot pa kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Moričeva študija nazorno dokaže, da slovenska klerikalnokonservativna politika na Koroškem ni bila v stanju razviti moderen političen koncept, ki bi zajel vse sloje slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Narodnostna zavest je bila tako pri slovenski konservativni politiki kot tudi pri nemškonacionalni politiki podrejena ideologiji. Slovenska konservativna politika ni bila kos procesom modernizacije. Zato je že ob koncu 19. stoletja velik del slovenske narodne skupnosti na Koroškem videl svoje socialne in ekonomske interese zastopane v nemških strukturah. Ali pa, drugače povedano, v merjenju nacionalnih sil je moral nujno podleči šibkejši nacionalizem.

Moričeva knjiga je izredno zanimiva, včasih zaradi teoretičnih ekskurzov dokaj težko razumljiva, pa vendar konsistentna in jasna. Upati bi bilo, da bi to knjigo vzeli v roke tisti, ki se bavijo s komunalno politiko ali pa z lokalno kulturo, kajti poznavanje zgodovine je še kakó pomembno za pravilnejše vrednotenje sedanjosti.

-an

Eurotopia

Johan Galtung sodi prav gotovo med najbolj ugledne znanstvenike, ki se ukvarjajo z vprašanjem miru. Pred letom dni je mirovni inštitut v Burg Schlainu na Gradiščanskem priredil mirovni seminar pod vodstvom profesorja Galtunga.

Teze, ki jih je Galtung predstavil na tem seminarju, so zdaj izšle v knjižni obliki.

1492 začetek genocida

Kolumb je bil zvesto vdan krščanskemu bogu. Ko je odkril Ameriko, je na svetu živelo 400 milijonov ljudi, 20 % od teh (pribl. 80 milijonov je bilo najbrž rdečepolnih) je živelo v obeh Amerikah (25 milijonov v Mehiki). Po 150 letih se je ta številka znižala na 10 milijonov (na en milijon v Mehiki). Ta genocid v zgodovini nima primerjave. Niti nacistični genocid nad Židi (55 %) in Romi oz. Sinti (80 %) ni imel številčno takih razsežnosti.

Krščanski, beli, evropski močje so nato opustošili še en kontinent: Afriko. Med 60 do 70 milijonov ljudi so zaslužili, 20 milijonov jih je preživel.

Conquista je genocidu dodala še kulturocid. Tedaj je bilo na svetu 4000 kultur, od tega 1000 v obeh Amerikah. 500 let kasneje se je število kultur v svetovnem merilu znižalo na 500; 100 jih je preživel na ameriškem kontinentu. To pomeni izgubo za 88 % ali pa 7 kultur na leto. Če bo šel razvoj z isto hitrostjo naprej, potem bo čez 71 let, torej leta 2063, na svetu samo še ena kultura.

Danes štejejo rdečepolci le še 1,4 % svetovnega prebivalstva in ne več 20 %, črncev je le še 11,7 %. Latinska Amerika in Afrika sta najrevnejša kontinenta na svetu. Belcev, ki so koncentrirani na severu, je 22,8 %. V vzhodni, centralni in južnovzhodni Aziji živi 33,1 % rumenih in 24,6 % rjavih. vsi ostali so mešani.

Stabilnost svetovne družbe je ogrožena zaradi neenakega razvoja. Leta 1960 je bilo razmerje dohodkov med 20 % najbogatijših in 20 % najrevnejših držav na svetu 30:1, danes je to razmerje že 60:1. Če pa primerjamo 18 % absolutno najbogatijših z 18 % absolutno

najrevnejšimi, ne glede nato, kje ljudje živijo, potem je razmerje 150:1!

Če upoštevamo še dejstvo, da bo človeštvo v naslednjih 100 letih naraslo od 5,5 milijard na 11-12 milijard in da se bo hkrati agrarna produkcija znižala, potem si lahko izračunamo, do kakšnih nasprotij in konfliktov bo prišlo.

Galtung omenja sledeče konfliktna scenarije:

1. upor narave. Narava ne prenese več tolikšnega števila ljudi 21. upor zunanjega proletariata. Zaradi revščine bo v naslednjem stoletju ena milijarda ljudi iskala nove življenske možnosti.

3. upor drugih držav. Poleg združene Evrope bo nastalo še šest velesil. ZDA, Kanada in Mehika; Velika Rusija, Belorusija, vzhodna Ukrajina in severni Kasahstan, Velika Turčija in pet do šest bivših sovjetskih muslimanskih republik in morda še Iran in Pakistan; Kitajska; Velika Japonska z drugimi budističnimi in konfucianskimi državami ter Velika Indija.

4. upor notranjega proletariata. To bodo lahko otroci, ljudje v pokoju, nebela v Evropi, brezposelni, ljudje, ki ne pripadajo krščanski oz. liberalno-konservativni ideologiji in ne nazadnje države na obrobju Evrope.

5. avtopour tistih, ki ne želijo več stati na vrhu piramide. O tem je že pisal v času kolonializma Bartolome de las Casas, teolog osvoboditve, ki je našel svojo inspiracijo v knjigi starega testamenta "Pridigar Salomo". Razpad rimskega imperija bi lahko bil tak model.

Galtung vidi dve alternativni za Evropo: centralizirani in vojaško visoko razviti mini-Evropi v tradiciji Karla Velikega in Napoleona postavlja nasproti panevropsko konfederacijo, ki sloni na kulturni raznolikosti, socialni pravičnosti, politični participaciji in ki se odreče temu, da bi ostali del sveta direktno ali indirektno kontrolirala, kolonizirala in misijonirala.

Johann Galtung: Eurotopia, Die Zukunft eines Kontinentes, Promedia, 1993.

ŠIRITE IN NAROČITE SLOVENSKI VESTNIK

SLOVENSKI VESTNIK Nadstrankarski časopis koroških Slovencev

Uredništvo/Redaktion: Tarviser StraBe 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, Telefon 0463/514300-30, 33 in 40, telefaks 0463/51430071.

Usmerjenost lista/Blattlinie: seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Urednika/Redakteure: Jože Rovšek, Sonja Wakounig.

Izdajatelj in založnik/Herausgeber und Verleger: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser StraBe 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, telefon 0463/514300, telefaks 0463/51430071.

Tisk/Druck: Založniška in tiskarska družba z o.j. Drava, Tarviser StraBe 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, telefon 0463/50566, telefaks 0463/51430071.

Oglaš/Anzeigen: Tarviser StraBe 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, telefon 0463/514300-30, 33 in 40, telefaks 0463/51430071.

Letna naročnina: za Avstrijo 370 šil. (za upokoence 280 šil.); za Slovenijo 1500 SIT.

Lepi goli SAK

Slovenski nogometaši iz tekme v tekmo postajajo bolj in iz lepih potez padajo tudi lepi goli, ki niso le naključni, pač pa priigrani. Predvsem v tekmi proti Lienzu so bili vsi trije goli zelo lepi. Zanimivo pa je tudi dejstvo, da golov ne streljajo samo napadalci, marveč da kar vsi igralci znajo uspešno izkoristiti priložnost, če se jim nudi.

Tako je do sedaj SAK dal v petih prvenstvenih tekmah že trinajst golov, dva gola pa v tekmi za av-

strijski pokal. Za zadetke je poskrbelo osem igralcev, čeprav že od tretje tekme naprej igra SAK brez svojega pravega goaleadroja Hoberja, ki je še vedno poškodovan.

SAK : Lienz 3:2

Ker zaradi pomanjkanja prostora v prejšnji številki nismo mogli objaviti poročila o SAK tekmi proti Lienzu, vam drage bralke in dragi bralci, to posredujemo danes.

Prescheren, Savic, F. Sadjak Pappler, Šmid, S. Sadjak, Vrabac, Blajs, M. Sadjak (81. F. Sienčnik), Lippusch

Pred le 250 gledalci se je razvila zanimiva tekma, čeprav igralci Lienza niso bili tako prepričljivi, kot so to pričakovali Sakovci. Prvi polčas se je končal z 1:0 za SAK po izredno lepem zadetku iz prostega strela, ki ga je izvedel eden najboljših igralcev na igrišču, kapetan SAK **Lojze Sadjak**. Tudi v drugem polčasu so slovenski nogometaši nadaljevali z lepimi zadetki. Najprej je **Tonči Blajs**, ki se je tokrat pokazal zopet s svoje najboljše strani, uspel zadetek, za 3:0 pa je poskrbel **Lippusch**, ki še v vsaki tekmi zadene mrežo.

Da je proti koncu tekme postala malo hektična, je krivda sodnika Fischerja, ki je Lienzu dosodil nepraviloma enajstmetrovko in so po tem zadetku tri minute na vrh Lienčani še zavohali možnost za osvojitve točke.

Tonči Blajs odločil tekmo

Wietersdorf : SAK

0:1

Postava: Preschern, Savič, F. Sadjak, A. Sadjak, Pappler, Blajs, S. Sadjak (75. Zankl), Vrabac, Šmid, M. Sadjak (63. Wölbl), Lippusch;

Kljub tropski vročini in neugodnemu času (nedelja, 10.30) so tako igralci SAK kot Wietersdorfa v prvem polčasu pokazali hiter in zanimiv nogomet, k čemur je doprineslo tudi majhno igrišče, v drugem polčasu, ko je vročina postajala vedno hujša, pa so seveda začele igralcem pešati moči.

Igralci Wietersdorfa so s trdo igro skušali preprečiti prodore SAK. S svojim močnim strelom pa je Tonči Blajs že v 6. minuti premagal naasprotnikovega vratarja in s tem odločil tekmo v prid SAK.

Tonči Blajs iz tekme v tekmo postaja nevarnejši s hitrimi napadi in z lepimi podajami v kazenski prostor često ogroža nasprotnikova vrata. Svojo odlično formo je pokazal že v tekmi proti Lienzu, ko je dejal, da je po dolgi

lanski sezoni zopet bolj sproščeno zaigral in ker so se dobro gibal tudi ostali igralci, je imel več prostora in bil zato tudi bolj učinkovit. Po tekmi proti Wietersdorfu je dejal: „Videli smo, da nas čaka težka tekma. Kajti igralci Wietersdorfa zelo trdo igrajo. Zmago smo si zares zaslužili, ker smo imeli poleg gola še tri ali štiri stoodstotne možnosti in tudi Lippusch gol, ki ga sodnik ni priznal, je bil regularen. Pri mojem голу je bila sledeča situacija: Marjan Sadjak je žogo igral v kazenski prostor, nasprotnikov branilec je ni dobro odbil in naenkrat je bila žoga na šestnajstki, dobro sem jo zadel in jo poslal točno v kot. Poleg te šanse sem imel še eno stoodstotno, pa sem z glavo žogo poslal čez mrežo. Veseli me, da s SAK zmagujemo, da moja forma drži, vendar je to možno le, če ekipa dobro igra. Nogomet je pač moštveni šport, en sam nič ne more.“

Vročina in napor staneta precej znojna

Obisk pri Sv. Ani

K Sv. Ani ljudje od nekdaj radi romajo. Ker stoje Anine cerkvice čestokrat v hribih, se mnogi tudi še v času avtomobilov odločajo, da opravijo romanje peš.

Tak obisk k Sv. Ani v Koprivni nad Črno je organiziralo Slovensko prosvetno društvo Zarja (skupno s SPD Celovec) in organizatorji sami so bili zelo presenečeni, ko se je odzvalo več kot 300 udeležencev.

Ko smo se zjutraj zbrali pri Rieplnu v Podpeci so vreme in nasmejani ljudje že dali slutiti, da se nam obeta enkrat dan. Kilometer do odcepa ceste v Globasnico smo opravili še z vozili. Na tesnem prostoru so žandarji dobro skrbeli za red pri parkiranju. Iz avtov so izstopali popoptniki, si oprtavili nahrbtnike ali tudi v rokah nosili torbe s potopnico. Tak je običaj. Mnogi pa so šli že nekoliko pred nami. Na planini Luža so nam pritrkavali živinski zvončki in že smo dospeli do državne meje. Koj za opozorilom „Achtung Staatsgrenze“ nas je sredi zelenih gozdov pozdravljala mlaj z napisom, ki so nam ga postavili Koprivčani. Enako prijazno so nas sprejeli avstrijski carinik in slovenska policista. Komaj so utegnili šteti ljudstvo in potne liste. Ta dan (od 9. do 20. ure) smo imeli posebno uradno dovoljenje za prestop meje na Lužah, kjer sicer ni prehoda. Edinstveno!

Sledila je položna, komaj tričetrtturna pot po

cesti in kolovozu in že smo bili pri cerkvi sv. Ane, ki s približno 1300m nadmorske višine varuje naše sosedo v Koprivni. Nekeč so tudi ljudje iz avstrijske Koprivne pogosto hodili tja. Enako tudi v vojnem času. Upokojeni, a prezaposleni mežiški župnik je mašo prestavil (pravilno) pred cerkvico – na sonce. Domači cerkveni pevci so prepevali pri bogoslužju. Po njem si je vsakdo poiskal prostorček na klopi, v travici ali v senci, da se okrepi. Fantje so prepevali, zbrani so prisluhnili petju mladih Zdobčevih sester...

Kmalu se je večina zbrala na sosednjem velikem Kumrovem dvorišču in pozdravljali so se Kapelčani, Globašani, Podjunčani, Rožani, Koprivenčani, Črnjani in celo Tržačani.

Ker na tak naval res nihče ne more biti pripravljen, je kaj kmalu zmanjkalo jedi in je prenekatera popotnica prišla še kako prav. Žeje pa le ni trpel nihče.

Ob soncu, družabnosti, petju, kramljanju in harmoniki je popoldan hitro mineval. Seveda so se eni spomnili nekoliko prej kot drugi, da bo treba domov. Zadnji so nekoliko težje, pa vendar tudi srečno prispeli (saj je pisalo celo na mlaju, da je „blagoslov sv. Ane z vsemi“).

Lep dan za vse, ki živimo na različnih straneh neke meje. Verjetno bo tak obisk treba ponoviti tudi prihodnje leto.

M.T.

Zopet na tujem:
Treibach – SAK
v nedeljo, 22. 8. '93
ob 17.30

1. razred D

Globasnica – Šmarjeta 3:2

Po prvem polčasu so Globašani bili že z 1:2 v zaostanku, v drugem polčasu pa so imeli šanso za šanso, vendar šele proti koncu tekme jim je uspelo doseči zaslužen zmago. Gole so dali Dlopst, Kordes in Pasterk.

Sele – Labot 4:1

Selani so pokazali, da je poraz v Dobrli vasi bil res le spodrsrlaj in da so slej ko prej dobro razpoloženi. Za gole so poskrbeli Travnik, Užnik, Oraže in Maver.

St. Paul – Dobrila vas 6:0

Dobrolčani so upali na presenečenje tudi v Šentpavlu, vendar tokrat niso imeli toliko sreče kot v zadnji tekmi proti Selanom.

ZA NAŠE PLANINCE

Planina pod Poludnikom

Pred nedavnim smo v planinskem prispevku, poleg Poludnika v Zahodnih Julijcih, omenili tudi bližnji ziljski Poludnik v Karnijskih Alpah (znan po planinskih pašnikih Ziljanov). Slednji je tokrat cilj našega obiska. Njegova višina znaša 1999 metrov, po nekaterih drugih virih pa celo 2004 metre. Naj bo kakorkoli, mi ga štejemo med dvatisočake. V skrajnem vzhodnem predelu Karnijskih Alp, lete se vlečejo od VratMegvarje/Thörl-Maglern proti zahodu do Siliana na Vzhodnem Tirolskem, sta samo dva dvatisočaka – 2052 metrov visoki Ojsternik/Osternig in Poludnik (2000 m). Nato pa se vrhovi proti zahodu zvišujejo in zahodno od gorskega prelaza Plöcken Paß, na vrhu 2780 metrov visoke Hohe Warte, dosežejo najvišjo

višino.

Pod Poludnikom so tri znane planine – brška, dolska in poludnikova. Slednja je najvišja, saj se njene pastirske bajte nahajajo kar na 1700 metrov višine. Vsaka teh

Piše Lubo Urbajs

planin je pravo naselje pastirskih koč, ki jim Ziljani pravijo fače. To so enonadstropne hišice, vendar s to razliko, da je pritličje hlev, nadstropje pa velika soba z vežo in kuhinjo z odprtim ognjiščem. Na žalost so veliko teh fač že „modernizirali“ in tako pomagali uničiti njih kulturno dedščino.

Kot nekoč, tako na teh planinah tudi še danes pridno pasejo živino – goveda, konje in ovce. Komaj zgine sneg, to je po kresu, pripeljejo živino z

vozili na planine; do vseh treh planin je namreč speljana vozna cesta, ki je deloma celo asfaltirana.

Pred prvo svetovno vojno je na planino pod Poludnikom vsako leto prihajal nek sirar iz Furlanije in proizvajal sir. Mleko je Ziljanom plačeval v krajcarjih in jih hvalil z besedami: „Vaš mlek dober, no akva“. Hlebe sira je potem v pozni jeseni z družino znosil v Furlanijo. Tako je to sirarjevo zgodbo v Planinskem vestniku opisal naš koroški rojak Vinko Möderndorfer. Danes so planine pod Poludnikom privlačne tudi za turiste. Razne gostilne skrbijo zato, da zadovoljijo svoje goste – lepa gorska narava in sveži planinski zrak pa tudi prispevata svoje, da jim je v tem gorskem svetu vedno prijetno in udobno.

Izhodišče za obisk planin pod Poludnikom je mesto Šmohor/Herma-gor. Če se po zvezni cesti pripeljemo iz smeri Bel-

jaka v Šmohor, moramo na koncu mesta zapustiti zvezno cesto in zaviti na levo proti jugu (smerokaz – Egger Alm), kjer prečkamo reko Ziljo in se nato v okljukih povzpne-mo na Brško planino/Egger Alm na 1.400 metrov višine, ki predstavlja pravo planšarsko vas. Nato nadaljujemo vožnjo mimo Brškega jezera/Egger Almsee do nekoliko nižje Dolske doline/Dellacher Alm, kjer pri prvih fačah zavijemo na desno navzgor proti jugu in kmalu dosežemo 1.700 metrov visoko Poludnikovo planino (tudi planšarska vas z gostilno). Do sem je vozna cesta. Od tod pa je še eno uro hoda na vrh Poludnika, od koder je lep razgled v Ziljsko dolino nad katero se dvigata značilni skalnati gmoti Reißkofel in Negal/Spitz Egel, nadalje na Dobrač, na mogočne Julijce na jugu ter na skalnate vrhove Karnijskih Alp na zahodu. Vzpon na vrh Poludnika je lahek in vsekakor vreden obiska.

Buh daj srečo! jes hrem na Bleščečo, tam dobim sira in skute in te skrivne dobrute

Mlinarčev Hajnže

Pod Arihovo pečjo 1897

Ta verz je bil, kot že letnica pove, pred skoro 100 leti napisan oziroma vezan v neko mogočno bukev pod Arihovo pečjo.

Bleščeča je znana planina, na kateri se nahaja slovenska planinska postojanka Koča nad Arihovo pečjo. Za nas domačine je ime Bleščeča jasen pomen, da gre tu za planino, o kateri vemo, da so na njej še do nedavnega pasli živino. Z izgradnjo planinske kočice na planini pred 25 leti pa se je pojavilo novo ime – Bleščeča planina. To ime predvsem uporabljajo Slovenci onkraj Karavank, delno pa se ga poslužujejo tudi že pri nas

na Koroškem.

Spominjam se, da je pred približno dvajsetimi leti tedanji predsednik nadzornega odbora Slovenskega planinskega društva Danilo Kupper v Slovenskem vestniku opozarjal, da pravilno pišemo planina Bleščeča in ne Bleščeča planina. Da pa je temu res tako, pa najbolj prepričljivo pove zgoraj navedeni Mlinarčev verz, hrem na Bleščečo...

Pa še nekaj lahko razberemo iz Mlinarčevega verza, da so že pred sto leti vrh pod Bleščečo imenovali Arihova peč, nato so jo preimenovali v Graue Wand, ki se je pozneje prelevil v Arich Wand in na veliko začudenje ne v Arichofen, kot se je to dogajalo s pečmi na Svinški planini in na naši karavanski tromeji (peč nemško Ofen).

Bolj pošteni glede gorskih imen v povezavi s pečjo pa so bili vzhodni Tirolci, ki so Peči v Šobrovi skupini/Schober Gruppe pridjali samo besedo Eck-Petzeck.